

Nr 293.

Godkänd av första kammaren den 7 juni 1924.

Godkänd av andra kammaren den 10 juni 1924.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statistiska centralbyrån och dess verksamhet under budgetåret 1924—1925 m. m. jämte en i ämnet väckt motion.

(Statsutskottets utlåtande nr 83 och memorial nr 97.)

Till Konungen.

I den till riksdagen den 2 januari 1924 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1924—1925 hade Eders Kungl. Maj:t under sjunde huvudtiteln (punkterna 9, 10 och 11) föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet i riksstaten beräkna

dels ordinarie förslagsanslaget till statistiska centralbyrån till 269,400 kronor,

dels till upprätthållande av statistiska centralbyråns verksamhet ett extra anslag av 16,000 kronor,

dels ock till arvoden åt personal vid 1920 års folkräkning ett extra reservationsanslag av 87,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 14 mars 1924 dagtecknad proposition, nr 169, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels i riksstaten för budgetåret 1924—1925 upptaga ordinarie förslagsanslaget till statistiska centralbyrån med oförändrat belopp, 269,400 kronor,

dels ock för budgetåret 1924—1925 såsom extra reservationsanslag anvisa ej mindre till upprätthållande av statistiska centralbyråns verksamhet 16,000 kronor,

än även till arvoden åt personal vid 1920 års folkräkning 87,000 kronor.

I sammanhang med Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition har riksdagen till behandling förehåft en inom riksdagen väckt motion (II: 430) vari hemställts,

att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition, nr 169, måtte besluta att

dels i riksstaten för budgetåret 1924—1925 upptaga ordinarie förslagsanslaget till statistiska centralbyrån med oförändrat belopp, 269,400 kronor;

dels ock för budgetåret 1924—1925 såsom extra reservationsanslag anvisa ej mindre till upprätthållande av statistiska centralbyråns verksamhet 38,000 kronor,

än även till arvoden åt personal vid 1920 års folkräkning 87,000 kronor.

Till stöd för sitt förslag hava motionärerna anfört följande:

»Statistiska centralbyrån hemställde i skrivelse den 1 september 1923 till finansdepartementet om äskande hos riksdagen av ett anslag av 28,500 kronor på extra stat för budgetåret 1924—1925 för personal vid statistiken över riksdagsmannavalen 1924. Sedan nämnda hemställan gjorts, anmodades byrån av chefen för finansdepartementet att avgiva förslag till omläggning av statistiken ifråga, i syfte att nedbringa kostnaderna för densamma. Sådant förslag överlämnades sedermera av byrån, innefattande dels att ur nämnda statistik kunde uteslutas uppgifterna om yrkesfördelning hos de röstberättigade och de i valet till riksdagens andra kammare deltagande och dels att röstlängdernas insändande till byrån icke krävdes och sålunda grunda statistiken uteslutande på av respektive länsstyrelser insända uppgifter ävensom valprotokollen. Till de i denna senare skrivelse från byrån uppskisserade tankarna har departementschefen anslutit sig. Kostnaden för en sålunda förklarad statistik över riksdagsmannavalen skulle, enligt statistiska centralbyråns beräkning, stanna vid högst 6,000 kronor, vilken summa ingår i departementschefens äskande 'till upprätthållande av statistiska centralbyråns verksamhet'.

I sin den första september 1923 till vederbörande departement gjorda framställning erinrade statistiska centralbyrån om ett yttrande rörande statistiken över riksdagsmannavalen, som gjorts av statistikssakkunniga i dess betänkande, vari det heter härom (yttrande återgivet i prop. 169, sid. 12):

'Då sakkunniga icke ha för avsikt att föreslå några inskränkningar i denna synnerligen viktiga statistik eller i dess utgivande, må redogörelse för innehållet och omfattningen inskränkas till påpekandet, att berättelsen vid sidan

av sitt politisk-statistiska innehåll även är av mera allmänt statistiskt intresse. Salunda innehåller berättelsen en statistik över yrken, grundad på röstlängdernas uppgifter — — — vilken statistik från vissa viktiga synpunkter kompletterar den ur folkräkningarna erhållna allmänna yrkesstatistiken.'

För egen del förklarar centralbyrån sig icke ha anledning ifrågasätta någon inskränkning i den hittillsvarande omfattningen av statistiken över riksdagsmannavalen.

Då, som i propositionen erinras om, alltsedan författningsreformen 1918 genomfördes, riksdagen anslagit medel för här omtalade valstatistik, synes det oss vara mindre lämpligt att nu ens tillfälligtvis inskränka densamma på sätt i propositionen förutsättes. De besparingar för statskassan, ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle innebära, torde bli så begränsade, att fördelarna därav icke torde kunna uppväga de bestämda olägenheter, som skulle uppstå genom att valstatistiken presenteras i ett alltför bristfälligt och summariskt skick. Ett godkännande av Kungl. Maj:ts förslag skulle, som också i propositionen påpekas, leda till ökat arbete med ifrågavarande uppgifter inom länsstyrelserna, som naturligt kommer att kräva ökade utgifter till arbetspersonalen. Huruvida arbetet med den nu förutsatta inskränkta valstatistikens ordnande, uppdelat på statistiska centralbyrån och länsstyrelserna, blir för statsverket billigare än om nämnda statistik i den omfattning, som hittills skett, utföres ensamt inom statistiska centralbyrån, torde icke vara klarlagt därigenom att anslaget till sin storlek förändras i budgeten. Vi hålla därtill före, att det knappast är lämpligt att pålägga länsstyrelserna denna nya arbetsuppgift.

Det är måhända mindre lämpligt att till de skäl, som redan anförts mot ett godkännande av Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt, anföra ett politiskt sådant, men vi tillåta oss likväl detta. Den del av valstatistiken, som genom ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag åtminstone för tillfället skulle utmönstras, är uppgifterna om yrkesfördelningen bland de i andra-kammarvalen deltagande av de röstberättigade. Så vitt vi förstå, äro dessa statistiska uppgifter av den natur, att de alldeles förlora sitt värde, därest de icke bli tillgängliga efter varje val. Denna del av valstatistiken belyser nämligen vad vi skulle vilja kalla den politiska rörligheten från val till val bland väljarna. Den pekar ut från val till val väljarnas svaga punkter och ger sålunda en god vägledning åt partierna i deras valarbete. Enligt vår mening borde intet parti ha något att invända mot att en sådan vägledning möjliggöres genom ett fortsatt bibehållande av yrkesfördelningen inom valstatistiken,

Enligt vår mening bör alltså valstatistiken uppgöras så, som i statistiska centralbyråns skrivelse den 1 september 1923 förutsattes, och medel för ändamålet av riksdagen beviljas.»

Eders Kungl. Maj:ts förslag i vad detsamma avser upptagande av ordinarie anslaget till statistiska centralbyrån med oförändrat belopp har icke givit riksdagen anledning till erinran, och har riksdagen likaledes ansett sig böra anvisa det av Eders Kungl. Maj:t öskade anslaget till arvoden åt personal vid 1920 års folkräkning, 87,000 kronor, eller sålunda samma belopp, som anvisats såväl för år 1922 som för innevarande budgetår.

Till upprätthållande av statistiska centralbyråns verksamhet har riksdagen beviljat ett extra reservationslag å 38,000 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen
ej mindre i riksstaten för budgetåret 1924—1925 upptagit ordinarie förslags-
anslaget till statistiska centralbyrån med oförändrat belopp, 269,400 kronor,
än även för budgetåret 1924—1925 såsom extra reservationsanslag anvisat,
dels till upprätthållande av statistiska centralbyråns verksamhet 38,000
kronor,
dels ock till arvoden åt personal vid 1920 års folkräkning 87,000 kronor.

Stockholm den 10 juni 1924.

Med undersätlig vördnad.
